

توسعه مکانیزاسیون در گرو نوسازی ناوگان ماشین آلات قدیمی کشاورزی

مهندس عباسعلی پاک‌نژاد
رئیس مرکز توسعه مکانیزاسیون
وزارت جهاد کشاورزی

کشور می‌توان به سمت مدیریت مصرف انرژی در انجام عملیات کشاورزی حرکت کرد.

به طور کلی مطابق استاندارد جهانی، عمر مفید یک تراکتور ۱۰ هزار ساعت است که این زمان بر اساس قرار سالی ۱۰۰۰ ساعت و در نهایت ۱۰ سال می‌باشد، در حالی که بیش از نیمی از تراکتورهای کشور دارای عمر چندین برابر عمر مفید در حال کار هستند.

تراکتور سنگین،

پر درآمدتر از بخش مسکن

اگر یک تراکتور سنگین از انجام عملیات نوین نظیر کمبینات زنی به ازای هر ساعت ۴۰ هزار تومان به طور متوسط و حداقل ممکن دریافت نماید و با کارکرد سالانه حدود ۱۴۰۰ ساعت شامل ۵۰۰ ساعت کمبینات زنی، درآمدی حدود ۲۰ میلیون تومان خواهد داشت، بنابراین اگر کار با بهره‌وری خوب انجام شود، درآمدی حتی بیشتر از سرمایه‌گذاری در بخش مسکن برای کشاورز خواهد داشت.

در حال حاضر قیمت یک تراکتور سنگین ۶۰ تا ۷۰ میلیون تومان است، که با کارکرد مناسب این ادوات در کمتر از ۳ سال برگشت سرمایه و سود کافی به دست می‌آید.

با این تفاسیر می‌توان گفت مشکل در عدم بهره‌وری مناسب از ماشین است؛ پس اگر با کارکرد سالانه مناسب و تکنولوژی روز انجام عملیات بدهیم یک تراکتور سنگین و حتی با یک دنبال بند نوین نظیر کمبینات درآمدزا است.

مثلا یک روز دیرکاشت محصول به هر دلیلی موجب ۱ درصد کاهش در تولید می‌شود که این موضوع پس از ۷ تا ۱۰ روز تصاعدی بالا می‌رود، یعنی تأخیر به

۴۵۰ میلیون لیتر گازوئیل، ضرر تراکتورهای فرسوده

اگر ۱۵۰ هزار دستگاه تراکتور بالای عمر ۱۳ سال کشور که حداقل سالی ۱۰۰۰ ساعت کارکرد دارند و حدود ۳ لیتر در هر ساعت اضافه مصرف سوخت داشته باشند، گازوئیل هدر رفته در قبال هر سال باقی ماندن آنها در بخش کشاورزی ۴۵۰ میلیون لیتر در سال است. از مجموع ۳۰۰ هزار دستگاه تراکتور کشور فقط ۱ درصد تراکتور سنگین در محدوده بالای ۱۱۰ اسب بخار است، بنابراین در عملیات برداشت و عملیات سنگین در کشور چه در کمیت و چه در کیفیت مشکل وجود دارد، به عنوان مثال در برداشت چغندر قند، سیب‌زمینی و ذرت به کارگیری و استفاده از ماشینهای چند کاره کمبینات و استفاده از خاک‌ورزهای حفاظتی.

پیامدهای انحصار تولید تراکتور

انحصار در تولید تراکتور در سال‌های گذشته باعث ایجاد ترکیب نامناسب تراکتور در کشور شده که طی سال‌های اخیر با رفع انحصار و فراخوان‌های سراسری و سیاست‌های حمایتی مانند تسهیلات یارانه‌دار و کاهش تعرفه گمرکی، ترکیب توانی تراکتورهای کشور به سمت اصلاح پیش می‌رود. از مجموع تراکتورهای کشور کمتر از ۱۰۰۰ دستگاه ویژه زراعت برنج هستند، در حالی که برای زراعتی مانند برنج برای هر ۲۵ هکتار یک تراکتور شالیزاری نیاز است، پس اگر الزامات توسعه مکانیزاسیون در ۵۰ درصد اراضی شالیزاری فراهم و هدف‌گذاری شود، برای سطحی معادل ۳۰۰ هزار هکتار، به ۱۲ هزار دستگاه تراکتور ویژه شالیزاری نیاز خواهد بود.

در این راستا با اصلاح ترکیب توان تراکتورهای

۳۰۰ هزار دستگاه انواع تراکتور در بخش کشاورزی کشور به اندازه ۱۰ درصد تعداد خودروهای تهران موجود است که کل تولید محصولات زراعی و باغی به کمک آنها انجام می‌شود. این در حالی است که نیمی از این تعداد تراکتور یعنی حدود ۱۵۰ هزار دستگاه دارای عمر بالای ۱۳ سال و از رده خارج است.

به طوری که یک تراکتور به طور متوسط ۱۲۰۰ ساعت در سال کار می‌کند که در مورد تراکتورهای سبک و باغی این کارکرد کمتر و در مورد تراکتورهای سنگین این کارکرد بیشتر است.

عدم تنوع عملیات مختلف کشاورزی

۸۰ درصد تراکتورهای موجود کشور با توان متوسط حدود ۸۰-۶۰ اسب بخار کار می‌کند، که نشان می‌دهد، قدرت تنوع عملیات کشاورزی مختلف در کشور وجود ندارد و عموم عملیات کشاورزی مختلف مورد نیاز در کشور توسط تراکتور متوسط انجام می‌شود.

با وجود تراکتورهای موجود، عملیات سبک با هدر رفت انرژی و عملیات سنگین با کیفیت پایین صورت می‌پذیرد. هر تراکتور متوسط در شرایطی که در محدوده عمر مفید باشد، حدود ۱۲ تا ۱۳ لیتر گازوئیل در ساعت مصرف می‌کند و اگر بالای عمر مفید ۱۳ سال باشد، حداقل ساعتی ۳ لیتر هدر رفت گازوئیل یعنی مصرفی بین ۱۵ تا ۱۶ لیتر گازوئیل در ساعت دارد.

پیشرفت‌های مکانیزاسیون در پیک صنعت تراکتور

شماره ۱۹۴ ماهنامه پیک صنعت تراکتور به مدیر مسوولی بهروز ساربان تاج احمدی صاحب امتیاز شرکت تراکتورسازی ایران منتشر شد.

پیک صنعت تراکتور با سابقه هجده ساله چاپ را می‌توان قدیمی‌ترین و یکی از حرفه‌ای‌ترین نشریات داخل سازمانی کشور نامید.

در این نشریه مطلبی با عنوان «رونمایی از دو نوع تراکتور ۲۴۰ ITM دو دیفرانسیل و ۸۰۰ ITM در شرکت تراکتورسازی ایران» به چاپ رسیده. در این مطلب از زبان مهندس محمدرضا زمانلو، مدیرعامل شرکت تراکتورسازی ایران آمده است: با توجه به اینکه ۹۳ درصد سهم بازار تراکتور در داخل کشور به شرکت تراکتورسازی ایران متعلق است، توسعه تراکتورسازی معادل با توسعه بخش کشاورزی کشور محسوب می‌شود و این شرکت در صورت استمرار حمایت مسوولان کشور، ایجاد نقدینگی موردنیاز کشاورزان از طریق سیستم بانکی، با افزایش کمیت تولید و ایجاد تنوع محصول می‌تواند خدمات مطلوب‌تر در ارتباط با تهیه و تامین ماشین‌آلات موردنیاز کشور داشته باشد.

همچنین بهروز ساربان تاج احمدی سردبیر نشریه در سرمقاله این شماره با عنوان «مشکل فروش تراکتور» آورده است: با وجود افزایش تولید تراکتور و عرضه با قیمت مناسب، متأسفانه شرکت تراکتورسازی ایران مشکل فروش داخلی دارد و کشاورزان کشور قادر به تهیه تراکتور موردنیاز خود نیستند و طبعاً این مساله از نظر اقتصادی برای تراکتورسازی فاقد مطلوبیت است و استمرار وضع موجود می‌تواند بسیار نگران‌کننده باشد.

در این نشریه بخشی به عنوان «پیشنهاد از شما، پاسخ از ما» وجود دارد که پیشنهادها داده شده، شرح اجرای پیشنهاد و نتایج اجرای پیشنهاد و همچنین جواب کارشناسی برای هر پیشنهاد ارایه می‌شود.

گزارش بازدید معاون استاندار کردستان از شرکت تراکتورسازی کردستان دانایی محور توسعه، سخنان مدیرعامل تراکتورسازی ارومیه و رییس سازمان آموزش تراکتورسازی از دیگر مطالب این نشریه پربار و وزین است.

ازای هر روز بیش از یک درصد خواهد شد.

تمامی تراکتورهای کشور (۹۹ درصد) دارای ادوات خاک‌ورزی اولیه هستند و با توجه به این که از لحاظ کمی وضعیت خوبی در ساخت و تولید ادوات خاک‌ورزی مانند گاوآهن برگرداندار در کشور وجود دارد، ولی به لحاظ کیفی و تکنیک‌های جدیدی نظیر خاک‌ورزی‌های حفاظتی نیاز به کار بیشتری است. بین ۸ تا ۱۰ درصد تراکتورهای کشور مجهز و دارای دنباله بندهای مراحل تسطیح نسبی و کاشت هستند، یعنی عملاً در بحث ساخت و تولید لولرها و بذرکارها در کشور نیاز ارتقای کمی و کیفی تولید مشاهده می‌شود.

لزوم جایگزینی و نوسازی ناوگان کمباین‌های کشور

از سطح حدود ۸ میلیون و ۲۰۰ هزار هکتار مزرعه گندم و جو آبی و دیم کشور، بیش از ۹۰ درصد با کمباین برداشت می‌شود.

در کل می‌توان گفت که بزرگترین عملیات منسجم کشاورزی کشور در بخش غلات نیازمند مدیریت فنی و تخصصی برداشت است.

در حال حاضر ضایعات برداشت غلات در کشور حدود ۶ درصد است که این میانگین طی سه سال اخیر به دست آمده زیرا پیش از این در محدوده ۷/۵ درصد و فراتر قرار داشته است. بخشی از این ضایعات، در محدوده یک سوم آن و کمتر به خاطر دیر برداشت محصول بوده که به دلیل کمبود ماشین و دیر رسیدن کمباین به مزرعه است.

هر دستگاه کمباین در یک برنامه مطلوب در کشور، باید ۴۰۰ هکتار را با کیفیت مناسب و در موعد مناسب برداشت نماید، ولی به دلیل کمبود کمباین این رقم فراتر رفته است.

عمر یک کمباین در استانداردهای جهانی کمتر از یک تراکتور حدود ۲۵۰۰ ساعت (یک چهارم عمر تراکتور) به حساب می‌آید و این ماشین اگر به شکل مستهلک به کار گرفته شود، تاثیر نامطلوبی در کمیت و کیفیت محصول دارد، ضمن آن که کمباین قطعات متحرک فراوان دارد و زودتر مستهلک می‌شود. این در حالی است که عمر مفید کمباینها در کشور بسیار فراتر از عمر استاندارد بوده، هر چند تعمیرات اساسی نیز بر روی آنها صورت می‌پذیرد، ولی باید نسبت به جایگزینی و نوسازی آنها اقدام شود. از حدود ۱۰ هزار دستگاه کمباین موجود در کشور حدود ۴ هزار دستگاه بالای عمر ۱۳ سال بوده و باید از عرصه مزارع برچیده و با کمباین نو جایگزین شوند.

